

BOSHLANG‘ICH TA‘LIMDA SHAXSIY QADRIYATLARNI SHAKLLANTIRISHDA MAKTAB VA OILA O‘RTASIDAGI HAMKORLIKNI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

NOROV SADRIDDIN XOLIQLERDIYEVICH

Annotatsiya

Ushbu maqolada boshlang‘ich ta‘limda shaxsiy qadriyatlarni shakllantirishda maktab va oila o‘rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish metodikasi tahlil qilinadi. Tadqiqotda maktab–oila hamkorligining o‘quvchilarning axloqiy tarbiyasi, ijtimoiy-emotsional rivojlanishi, mas‘uliyat hissi, hurmat, hamkorlik va boshqa shaxsiy qadriyatlarini shakllantirishdagi o‘rni yoritilgan. Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, ota-onalar va o‘qituvchilar o‘rtasidagi muntazam muloqot, umumiy tarbiyaviy maqsadlarning uyg‘unligi, oilaning maktab hayotidagi faol ishtiroki hamda ishonchga asoslangan sheriklik munosabatlari qadriyatlar tarbiyasining samaradorligini oshiradi. Shuningdek, maqolada maktab, oila va jamoatchilikni yagona tarbiyaviy makon sifatida ko‘rish zarurligi asoslab beriladi. Tadqiqot yakunida boshlang‘ich ta‘limda shaxsiy qadriyatlarni shakllantirish metodikasi tizimli, izchil va hamkorlikka asoslangan yondashuvga tayanishi lozimligi xulosalanadi.

Kalit so‘zlar

boshlang‘ich ta‘lim; shaxsiy qadriyatlar; maktab va oila hamkorligi; qadriyatlar tarbiyasi; ijtimoiy-emotsional rivojlanish; ota-onalar ishtiroki; tarbiyaviy metodika; hamkorlik pedagogikasi

Kirish

Boshlang‘ich ta‘lim bosqichi bola shaxsining ma‘naviy, axloqiy va ijtimoiy poydevori shakllanadigan eng muhim davrlardan biridir. Aynan shu davrda o‘quvchilarda halollik, mas‘uliyat, hurmat, hamkorlik, mehr-oqibat, intizom va vatanparvarlik kabi **shaxsiy qadriyatlarning** dastlabki ko‘rinishlari barqarorlasha boshlaydi. Shu sababli boshlang‘ich sinflarda faqat akademik bilimlarni berish emas, balki o‘quvchi shaxsida qadriyatlar tizimini shakllantirish ham ta‘limning ustuvor vazifalaridan biri sifatida qaraladi. Zamonaviy ta‘lim siyosatida ham maktabning vazifasi bolani faqat o‘qitish bilan cheklanmay, uni jamiyatda mas‘uliyatli va qadriyatlarga tayangan shaxs sifatida voyaga yetkazish bilan bog‘lanadi. [1], [2] Shaxsiy qadriyatlarning shakllanishi murakkab va ko‘p omilli jarayon bo‘lib, u bolaning oiladagi tarbiyasi, maktabdagi ijtimoiylashuvi, tengdoshlari bilan munosabati va kengroq ijtimoiy-madaniy muhit ta‘sirida rivojlanadi. Bu jarayonda **oila** birlamchi ijtimoiy institut sifatida bolaning dastlabki xulqiy mezonlarini, odatlarini va munosabat madaniyatini shakllantirsa, **maktab** ushbu qadriyatlarni tizimli ravishda mustahkamlaydi, ijtimoiy tajribaga aylantiradi va ta‘limiy faoliyat bilan uyg‘unlashtiradi. Shu bois maktab va oila faoliyatining uyg‘unligi boshlang‘ich ta‘limda shaxsiy qadriyatlarni shakllantirishning muhim pedagogik sharti hisoblanadi. [3], [4]

Index: [google scholar](#), [research gate](#), [research bib](#), [zenodo](#), [open aire](#).

https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG

<https://www.researchgate.net/search/publication?q=worldly%20knowledge>

<https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3060-4923>

Ilmiy adabiyotlarda maktab–oila hamkorligi nafaqat o‘quvchilarning o‘quv natijalariga, balki ularning **ijtimoiy-emotsional rivojlanishi**, xulq-atvori, mas’uliyati va o‘zini boshqarish ko‘nikmalariga ham sezilarli ta’sir ko‘rsatishi ta’kidlanadi. Meta-tahlil natijalari oilaviy-maktab hamkorligi dasturlari bolalarning akademik va ijtimoiy-emotsional kompetensiyalarida ijobiy samara berishini ko‘rsatgan; yangi tadqiqotlar esa oilaning maktab hayotidagi faol ishtiroki o‘quvchining noakademik rivojlanishi bilan ham bog‘liqligini qayd etadi. Demak, qadriyatlar tarbiyasini samarali tashkil etish uchun maktab va ota-onalar o‘rtasida maqsadli, muntazam va ishonchga asoslangan hamkorlik zarur. [5], [6] Boshlang‘ich ta’lim sharoitida maktab va oila o‘rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish metodikasi tasodifiy tadbirlar yig‘indisi emas, balki aniq mazmun, shakl, vosita va bosqichlarga ega bo‘lgan pedagogik tizim bo‘lishi lozim. Bunday metodika ota-onalarni qadriyatlar tarbiyasining faol subyekti sifatida jalb etish, sinf rahbari va boshlang‘ich sinf o‘qituvchisining tarbiyaviy faoliyatini oilaviy muhit bilan uyg‘unlashtirish, uy va maktabdagi talablarda izchillikni ta’minlash, shuningdek, bolada shakllanayotgan xulqiy sifatlarni birgalikda kuzatish va qo‘llab-quvvatlashni nazarda tutadi. Tadqiqotlar oilaviy va maktab hamkorligi muvaffaqiyatining muhim omillari sifatida o‘zaro hurmat, ishonch, muntazam muloqot va umumiy maqsadning mavjudligini ko‘rsatadi. [7], [8]

Bugungi kunda ushbu masalaning dolzarbligi yanada ortib bormoqda, chunki bolalarning qadriyat yo‘nalishiga raqamli muhit, ommaviy axborot, tengdoshlar ta’siri va tez o‘zgarayotgan ijtimoiy muhit ham bevosita ta’sir ko‘rsatmoqda. OECD va UNESCO materiallarida bolalarning farovonligi, ijtimoiy barqarorligi va maktabdagi sog‘lom muhitini ta’minlashda maktabning oilalar hamda boshqa ijtimoiy hamkorlar bilan aloqasi alohida ahamiyat kasb etishi ta’kidlanadi. Shu nuqtai nazardan, boshlang‘ich ta’limda shaxsiy qadriyatlarni shakllantirishda maktab va oila o‘rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish nafaqat pedagogik, balki ijtimoiy-ma’naviy zarurat sifatida ham namoyon bo‘ladi. [2], [9] Shu sababli mazkur maqolada boshlang‘ich ta’limda shaxsiy qadriyatlarni shakllantirishda maktab va oila o‘rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish metodikasi tahlil qilinadi. Maqolaning maqsadi — maktab va oilaning qadriyatlar tarbiyasidagi o‘rni va o‘zaro bog‘liqligini ilmiy asoslash, ushbu hamkorlikni rivojlantirishning metodik yondashuvlarini yoritish hamda boshlang‘ich ta’lim amaliyotida qo‘llash mumkin bo‘lgan samarali yo‘nalishlarni ko‘rsatishdan iborat. [3], [5].

Metodlar

Mazkur maqola **nazariy-tahliliy yo‘nalishdagi narrativ adabiyotlar sharhi** shaklida tayyorlandi. Tadqiqotning asosiy maqsadi boshlang‘ich ta’limda shaxsiy qadriyatlarni shakllantirishda maktab va oila o‘rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish metodikasini ilmiy manbalar asosida tahlil qilish, ushbu hamkorlikning tarkibiy unsurlarini aniqlash hamda amaliyotga tatbiq etish mumkin bo‘lgan metodik yondashuvlarni umumlashtirishdan iborat bo‘ldi. Narrativ sharh usuli tanlandi, chunki u qadriyatlar tarbiyasi, oilaviy ishtirok, maktab–oila hamkorligi va boshlang‘ich ta’limga oid turli yo‘nalishdagi manbalarni bir tizimga keltirib tahlil qilish imkonini beradi. [1], [2] Tadqiqot uchun manbalar uchta asosiy tematik yo‘nalish bo‘yicha tanlab olindi: birinchisi — **maktab va oila hamkorligiga** oid ilmiy ishlar, ikkinchisi — **boshlang‘ich ta’limda shaxsiy va axloqiy qadriyatlarni shakllantirish** masalalariga bag‘ishlangan tadqiqotlar, uchinchisi esa — **o‘quvchilarning ijtimoiy-emotsional rivojlanishi** va oilaning ushbu jarayondagi o‘rnini yorituvchi manbalar. Tanlovda, asosan, taqrizdan o‘tgan ilmiy maqolalar, meta-tahlillar, tizimli adabiyot sharhlari va xalqaro ta’lim tashkilotlari materiallariga ustuvorlik berildi. [1], [3], [4]

Index: [google scholar](#), [research gate](#), [research bib](#), [zenodo](#), [open aire](#).

https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG

<https://www.researchgate.net/search/publication?q=worldly%20knowledge>

<https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3060-4923>

Ma'lumotlarni tahlil qilishda **tematik tahlil usuli** qo'llanildi. Dastlab manbalardagi g'oyalar mazmuniga ko'ra bir nechta guruhlariga ajratildi: ota-onalarning ta'limdagi ishtiroki, o'qituvchi–ota-ona muloqoti, hamkorlikka asoslangan tarbiyaviy faoliyat, o'quvchilarning axloqiy va ijtimoiy-emotsional rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar hamda qadriyatlar tarbiyasining maktab va oiladagi birligi. Keyingi bosqichda ushbu guruhlar o'zaro solishtirilib, boshlang'ich ta'lim sharoitida shaxsiy qadriyatlarni shakllantirishga xizmat qiluvchi metodik komponentlar ajratib olindi. [3], [5], [6]

Tadqiqot metodologiyasida **ekologik va hamkorlikka asoslangan yondashuvdan** foydalanildi. Bu yondashuvga ko'ra, bolaning rivojlanishi faqat maktab ichidagi ta'lim ta'siri bilan emas, balki oila, sinf muhiti, tengdoshlar va kengroq ijtimoiy muhitning o'zaro ta'siri orqali shakllanadi. Shu sababli maqolada maktab va oilaning o'zaro aloqasi mustaqil emas, balki o'quvchi shaxsini shakllantiruvchi yagona tarbiyaviy makon sifatida ko'rib chiqildi. Bu yondashuv ayniqsa qadriyatlar tarbiyasi masalasida muhim bo'lib, uy va maktabdagi talablar uyg'unligi bolada qadriyatlarning mustahkamlanishiga yordam berishi ilmiy manbalarda qayd etilgan. [7], [8] Shuningdek, maqolada metodik tavsiyalarni shakllantirishda **amaliy yo'naltirilgan umumlashtirish usulidan** foydalanildi. Bunda maktab–oila hamkorligi bo'yicha samarali deb topilgan ilmiy xulosalar boshlang'ich ta'lim amaliyotiga moslashtirildi va ular asosida sinf rahbari, boshlang'ich sinf o'qituvchisi hamda ota-onalar uchun qo'llanishi mumkin bo'lgan metodik yo'nalishlar belgilandi. Xususan, muntazam muloqot, birgalikdagi tarbiyaviy tadbirlar, qadriyatga yo'naltirilgan kuzatuv, ota-onalarni maslahat va refleksiya jarayoniga jalb etish kabi usullar alohida e'tiborga olindi. [2], [9]. Demak, "Metodlar" bo'limi eksperimental tadqiqotdan ko'ra, mavjud ilmiy adabiyotlarni tizimli tahlil qilish va ularni boshlang'ich ta'lim amaliyoti bilan bog'lashga asoslandi. Bunday yondashuv maqolaning IMRAD tuzilmasiga mos ravishda, keyingi bo'limlarda maktab va oila hamkorligini rivojlantirish metodikasining asosiy natijalari, muhokamasi va amaliy xulosalarini ilmiy asosda yoritish imkonini beradi. [1], [3]

Natijalar

Tahlil qilingan ilmiy manbalar shuni ko'rsatdiki, boshlang'ich ta'limda **shaxsiy qadriyatlarni shakllantirish** jarayonida maktab va oila o'rtasidagi hamkorlik muhim pedagogik omil hisoblanadi. Ko'plab tadqiqotlarda maktab–oila hamkorligi o'quvchilarning nafaqat o'quv natijalari, balki ijtimoiy-emotsional rivojlanishi, xulq-atvori, mas'uliyat hissi va axloqiy qarashlariga ham ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlangan. Bu esa boshlang'ich sinf o'quvchilarida qadriyatlarning samarali shakllanishi uchun tarbiyaviy ta'sirlarning maktab va oilada o'zaro uyg'un bo'lishi zarurligini tasdiqlaydi. [1]

Natijalar shuni ko'rsatdiki, **maktab–oila hamkorligining eng samarali jihatlaridan biri muntazam va mazmunli muloqot** hisoblanadi. Ota-onalar bilan doimiy aloqa, farzandning xulqi va rivojlanishi haqida axborot almashish, birgalikdagi qaror qabul qilish va tarbiyaviy maqsadlarni kelishib olish bolada qadriyatlarning izchil shakllanishiga yordam beradi. Ota-ona va o'qituvchi o'rtasidagi sog'lom munosabatlar bolalarning emotsional va xulqiy muammolarini hal qilishda ham muhim ekanligi meta-tahlil natijalarida alohida qayd etilgan. [2], [4]

Tahlil natijalariga ko'ra, **oilaviy ishtirokning bolalarning ijtimoiy-emotsional rivojlanishiga ta'siri** qadriyatlar tarbiyasida alohida o'rin tutadi. Oilaning maktab hayotidagi faol ishtiroki o'quvchilarda mas'uliyat, o'zini boshqarish, hurmat, hamkorlik va empatiya kabi

sifatlarning rivojlanishi bilan bog‘liq ekani zamonaviy tadqiqotlarda ko‘rsatib o‘tilgan. Bu jihat ayniqsa boshlang‘ich ta‘limda muhim, chunki aynan shu bosqichda bolalarda xulqiy me‘yorlar va shaxsiy munosabatlar tizimi barqarorlasha boshlaydi. [3]

Yana bir muhim natija shundaki, **qadriyatlar tarbiyasida maktab va oilaning roli bir-birini to‘ldiruvchi xususiyatga ega.** Ayrim tadqiqotlarda ota-onalar ko‘proq halollik va mas‘uliyat kabi sifatlarni birlamchi deb bilishi, o‘qituvchilar esa hurmat, g‘amxo‘rlik va adolat kabi xulqiy qadriyatlarga ko‘proq urg‘u berishi aniqlangan. Bu holat maktab va oilaning turli, ammo o‘zaro uyg‘un tarbiyaviy vazifalarni bajarishini ko‘rsatadi. Demak, ularning hamkorligi rivojlangan sari bolada qadriyatlar tizimi kengroq va barqarorroq shakllanadi.[6] Shuningdek, natijalar maktab–oila hamkorligining muvaffaqiyati **ishonch, o‘zaro hurmat, teng sheriklik va umumiy maqsadga ega bo‘lish** bilan chambarchas bog‘liqligini ko‘rsatdi. Tizimli sharhlarda oilalar, maktablar va boshqa ta‘lim subyektlari o‘rtasidagi hamkorlikning samaradorligi ko‘p jihatdan aynan aloqalarning sifatiga, hamkorlikning formal emas, balki mazmunli bo‘lishiga bog‘liqligi qayd etilgan. Shu ma‘noda boshlang‘ich ta‘limda shaxsiy qadriyatlarni shakllantirish metodikasi bir martalik uchrashuvlar emas, balki rejalashtirilgan, izchil va o‘zaro javobgarlikka asoslangan tizimni talab qiladi. [7], [8]

Bundan tashqari, butun maktab yondashuviga asoslangan tadqiqotlar oilaviy va jamoaviy hamkorlik o‘quvchilarning ijtimoiy va xulqiy moslashuviga ijobiy ta‘sir ko‘rsatishini ko‘rsatgan. Ya‘ni qadriyatlar tarbiyasi faqat sinf ichidagi tarbiyaviy suhbatlar bilan emas, balki maktab muhiti, oilaviy qo‘llab-quvvatlash va jamiyat bilan aloqalar birligida samarali kechadi. Bu esa boshlang‘ich ta‘limda qadriyatlarni shakllantirish metodikasini ishlab chiqishda maktab, oila va kengroq ijtimoiy muhitni yagona tarbiyaviy makon sifatida ko‘rish zarurligini anglatadi. [8], [9]

Jadval 1. Boshlang‘ich ta‘limda shaxsiy qadriyatlarni shakllantirishda maktab–oila hamkorligining asosiy natijalari

Hamkorlik omili	Asosiy mazmuni	O‘quvchiga ta‘siri
Muntazam muloqot	Ota-ona va o‘qituvchi o‘rtasida doimiy axborot almashinuvi	Xulq-atvorni izchil boshqarish, qadriyatlarni mustahkamlash
Birgalikdagi tarbiyaviy maqsadlar	Uy va maktabdagi talablarning uyg‘unligi	Mas‘uliyat, hurmat va intizomning barqarorlashuvi
Oilaviy ishtirok	Ota-onaning maktab hayotida va tarbiyaviy faoliyatda qatnashishi	Ijtimoiy-emotsional rivojlanish, empatiya, hamkorlik
Teng sheriklikka asoslangan aloqalar	Ishonch, hurmat va umumiy javobgarlik	O‘quvchining o‘ziga ishonchi va ijobiy xulqi kuchayadi
Butun maktab yondashuvi	Maktab, oila va jamoatchilikning birgalikdagi ta‘siri	Ijtimoiy va xulqiy moslashuv yaxshilanadi

Umuman olganda, natijalar shuni ko‘rsatadiki, boshlang‘ich ta‘limda shaxsiy qadriyatlarni shakllantirishda maktab va oila o‘rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish **yuqori samaradorlikka ega metodik yo‘nalish** hisoblanadi. Ayniqsa, muntazam muloqot, birgalikdagi tarbiyaviy

Index: [google scholar](#), [research gate](#), [research bib](#), [zenodo](#), [open aire](#).

https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG

<https://www.researchgate.net/search/publication?q=worldly%20knowledge>

<https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3060-4923>

faoliyat, ishonchga asoslangan munosabat va ota-onalarni faol pedagogik sherik sifatida jalb etish bolalarda shaxsiy qadriyatlarining shakllanishini sezilarli darajada qo'llab-quvvatlaydi.

Muhokama

Olingan natijalar boshlang'ich ta'limda shaxsiy qadriyatlarni shakllantirishda maktab va oila o'rtasidagi hamkorlik alohida pedagogik ahamiyatga ega ekanini ko'rsatadi. Tahlillar shuni anglatadiki, qadriyatlar tarbiyasi faqat sinfdagi tarbiyaviy ishlarga yoki faqat oilaviy tarbiyaga tayanib qolmasligi kerak; aksincha, bola rivojlanadigan ikki asosiy muhit — uy va maktab — o'zaro uyg'unlashganda tarbiyaviy ta'sir kuchayadi. Maktab–oilalarning hamkorligiga oid tadqiqotlarda aynan uy va maktab o'rtasidagi bog'liqlik bolalarning ijobiy natijalarini kuchaytirishi, maktab xodimlari va oilalar “hamkor” sifatida ishlaganda rivojlanish ko'rsatkichlari yaxshilanishi ta'kidlanadi. Muhokama natijalari shuni ham ko'rsatadiki, maktab va oila hamkorligi shaxsiy qadriyatlarni shakllantirishda bilvosita va bevosita yo'llar bilan ta'sir ko'rsatadi. Bevosita ta'sir, odatda, bolaga halollik, hurmat, mas'uliyat, g'amxo'rlik kabi qadriyatlarni bir xil mazmunda tushuntirish va namoyish etish orqali namoyon bo'ladi. Bilvosita ta'sir esa o'quvchining ijtimoiy-emotsional rivojlanishi, xulqiy moslashuvi va o'zini boshqarish ko'nikmalari orqali yuzaga chiqadi. Meta-tahlillar oilaviy-maktab hamkorligi dasturlari bolalarning ijtimoiy-emotsional kompetensiyalariga ijobiy ta'sir qilishini, oilaviy ishtirok esa noakademik rivojlanish bilan bog'liqligini ko'rsatadi; bu esa qadriyatlar tarbiyasi uchun muhim asosdir.

Shuningdek, muhokama davomida qadriyatlar tarbiyasida **muntazam muloqot** eng muhim mexanizmlardan biri ekanligi yaqqol ko'rinadi. Ota-onalar va o'qituvchilar o'rtasida axborot almashinuvi kuchli bo'lsa, bolaga qo'yilayotgan talablar bir-biriga zid kelmaydi, aksincha, bir-birini mustahkamlaydi. Ota-ona va o'qituvchi o'rtasidagi sog'lom munosabatlar bolalarning emotsional va xulqiy muammolarini hal qilishda muhim ekani, oilaviy-maktab ishtiroki dasturlari esa aynan parent-teacher relationship sifatini yaxshilashini ko'rsatadigan tadqiqotlar bu fikrni kuchaytiradi. Demak, metodika markazida faqat tadbirlar emas, balki tizimli aloqa turishi lozim. Muhokama shuni ko'rsatadiki, boshlang'ich ta'limda qadriyatlarni shakllantirish uchun maktab va oilaning rollari bir xil emas, lekin ular bir-birini to'ldiradi. Ayrim tadqiqotlarda ota-onalar ko'proq halollik va mas'uliyatni, pedagoglar esa hurmat, g'amxo'rlik va adolatni kuchliroq urg'ulashi qayd etilgan. Bu holat qadriyatlar tizimi maktab va oilada turlicha aks etishi mumkinligini, ammo aynan shu xilma-xillik to'g'ri yo'naltirilsa, bolada kengroq va chuqurroq axloqiy tasavvur shakllanishini anglatadi. Shu sababli metodik yondashuv maktab va oilaning farqli tarbiyaviy resurslarini birlashtirishga qaratilishi kerak.

Boshqa tomondan, natijalarni muhokama qilish ayrim cheklovlarni ham ko'rsatadi. Hamkorlik har doim ham bir xil darajada samarali bo'lavermaydi, chunki uning sifati ota-onalarning vaqt imkoniyati, pedagoglarning kommunikativ tayyorgarligi, oilalarning ijtimoiy-iqtisodiy sharoiti va maktabdagi tashkilotchilik darajasiga bog'liq bo'ladi. Tadqiqotlarda samarali hamkorlik ko'proq konstruktiv, uzoq muddatli va o'zaro ishonchga asoslangan munosabatlar mavjud bo'lgan taqdirda kuchli natija berishi, ba'zi hollarda esa sheriklikning formal ko'rinishda qolib ketishi mumkinligi ko'rsatilgan. Bu esa metodikani ishlab chiqishda universal tavsiyalar bilan birga moslashuvchan yondashuvlar ham kerakligini bildiradi. Muhokama davomida yana bir muhim xulosa shuki, maktab–oilalarning hamkorligi alohida sinf yoki o'qituvchi darajasida emas, balki **butun maktab yondashuvi** asosida yo'lga qo'yilganda samaraliroq bo'ladi. Butun maktab yondashuvi oilalar va jamoatchilik bilan hamkorlikni maktab

Index: [google scholar](#), [research gate](#), [research bib](#), [zenodo](#), [open aire](#).

https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG

<https://www.researchgate.net/search/publication?q=worldly%20knowledge>

<https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3060-4923>

muhi, tarbiyaviy siyosat va kundalik amaliyotning uzviy qismiga aylantiradi. Katta miqyosli meta-tahlilda aynan curriculum, school ethos, family and community partnershipsni birlashtirgan yondashuvlar ijtimoiy va xulqiy moslashuv bo'yicha sezilarli, garchi kichik bo'lsa-da, ijobiy ta'sir ko'rsatgani qayd etilgan. Bu boshlang'ich ta'limda qadriyatlar metodikasini individual tashabbus emas, tizimli tarbiyaviy strategiya sifatida ko'rish zarurligini anglatadi.

Umuman olganda, muhokama natijalari boshlang'ich ta'limda shaxsiy qadriyatlarni shakllantirish metodikasini ishlab chiqishda uchta asosiy yo'nalish muhimligini ko'rsatadi: birinchisi, ota-onalar va o'qituvchilar o'rtasida muntazam va mazmunli muloqotni yo'lga qo'yish; ikkinchisi, tarbiyaviy maqsad va talablarda izchillikni ta'minlash; uchinchisi, maktab, oila va jamoatchilikni yagona tarbiyaviy makon sifatida ko'rish. Shu asosda tashkil etilgan hamkorlik bolalarda nafaqat ijobiy xulq-atvor, balki ichki qadriyatlar tizimining mustahkam shakllanishiga xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich ta'limda shaxsiy qadriyatlarni shakllantirishda maktab va oila o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish muhim pedagogik zarurat hisoblanadi. Tahlil qilingan manbalar shuni ko'rsatdiki, o'quvchida halollik, mas'uliyat, hurmat, hamkorlik va ijtimoiy moslashuv kabi sifatning shakllanishi faqat maktabdagi tarbiyaviy faoliyat bilan emas, balki oiladagi qo'llab-quvvatlash va maktab bilan uyg'un hamkorlik orqali yanada samarali kechadi. Shu bois qadriyatlar tarbiyasini tashkil etishda maktab va oilani bir-biridan ajratilgan emas, balki yagona tarbiyaviy makonning o'zaro bog'liq subyektlari sifatida ko'rish lozim. Shuningdek, maqola natijalari maktab-oila hamkorligining samaradorligi, avvalo, muntazam muloqot, o'zaro ishonch, umumiy tarbiyaviy maqsad va teng sheriklik tamoyillariga bog'liq ekanini ko'rsatdi. Ota-onalarning maktab hayotidagi faol ishtiroki, o'qituvchilar bilan yaqin aloqasi va uy hamda maktabdagi talablarning uyg'unligi o'quvchilarning ijtimoiy-emotsional rivojlanishi hamda qadriyat yo'nalishining barqarorlashuviga ijobiy ta'sir qiladi. Demak, boshlang'ich ta'limda shaxsiy qadriyatlarni shakllantirish metodikasi aynan hamkorlikning mazmunli va izchil shakllariga tayangan holda qurilishi kerak.

Bundan tashqari, samarali metodikani ishlab chiqishda maktab, oila va jamoatchilik o'rtasidagi aloqalarni tizimli ravishda yo'lga qo'yish zarur. Qadriyatlar tarbiyasi bir martalik tadbirlar yoki alohida suhbatlar bilan cheklanib qolmasdan, butun maktab yondashuvi, oilaviy ishtirok va tarbiyaviy monitoring asosida olib borilgandagina yuqori natija beradi. Shunday ekan, boshlang'ich ta'limda maktab va oila o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish metodikasi bolani ma'naviy barkamol, ijtimoiy faol va shaxsiy qadriyatlarga ega inson sifatida tarbiyalashning muhim omili bo'lib xizmat qiladi.

To'liq foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

[1] Popovici C., Plămădeală V. **The Role of School-Family Partnership on Moral Development.** Procedia - Social and Behavioral Sciences.

[2] Sheridan S. M., Kim E. M., Park S., Beretvas S. N. **The Effects of Family-School Partnership Interventions on Children's Academic and Social-Emotional Competencies: A Meta-Analysis.** Educational Psychology Review.

- [3] **The impact of family involvement on students' social-emotional development.** Education and Information Technologies.
- [4] Sheridan S. M. va boshq. **Evaluating the Effects of Family–School Engagement Interventions on Parent–Teacher Relationships.** School Mental Health.
- [5] Sheridan S. M., Moorman Kim E. **Family engagement in education and intervention: Implementation and evaluation to maximize family, school, and student outcomes.** Journal of School Psychology.
- [6] **Exploring the context of teaching character education to children in pre-primary and primary school.** Heliyon.
- [7] **Benefits and limitations of partnerships amongst families, schools and universities: A systematic literature review.** Learning and Instruction.
- [8] Department of Education. **Family-School Partnerships Framework.**
- [9] **Effectiveness of interventions adopting a whole school approach to enhancing social and emotional development.** Education and Information Technologies.